

8.12.2022

VALTIONEUVOSTON ASETUS TYÖTTÖMYYSTURVALAIN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 2 §:N MUUTTAMISESTA JA VALTIO-NEUVOSTON ASETUS TYÖTTÖMYYSETUUTTA MÄÄRÄTTÄESSÄ HUOMIOON OTETTAVASTA TULOSTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 Tausta

Vuoden 2023 alusta tulee voimaan lakimuutokset, joilla pyritään parantamaan 55 vuotta täyttäneiden työmarkkina-asemaa muun muassa parantamalla irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden muutosturvaa. Osana tätä tietyt edellytykset täyttävälle irtisanotulle työntekijälle maksetaan yhden kuukauden palkkaa vastaava muutosturvaraha. Muutosturvarahan maksavat työttömyyskassan jäsenille työttömyyskassat ja muille henkilöille Kansaneläkelaitos.

Muutosturvarahasta säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 9 luvussa. Luvun 6 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin muutosturvarahan suuruuden laskemisesta, muutosturvarahan hakemisesta ja sen yhteydessä annettavista selvityksistä ja muutosturvarahan maksamisesta.

Ehdotettavissa valtioneuvoston asetuksissa esitetään tehtäväksi muutosturvarahan toimeenpanon edellyttämät muutokset, jotka koskevat muutosturvarahan suuruuden määrittelyä ja muutosturvarahan hakemista ja sen yhteydessä annettavia selvityksiä.

2 Ehdotettujen asetusten sisältö

2.1 Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1330/2002) 1 luvussa säädetään työttömyysetuuden maksamisesta. Luvun 2 §:ssä säädetään työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen hakemisesta ja maksamisesta. Vuoden 2005 loppuun saakka käytössä ollut yhdistelmätukea ja työmarkkinatukea on voitu maksaa etuudensaajan sijaan työnantajalle. Voimassa olevan asetuksen 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla työnantajalle ei enää makseta työmarkkinatukea ja sitä koskeva säännös on tarpeeton. Asetuksessa ehdotetaan muutettavaksi asetuksen 2 §:ää siten, että siinä säädettäisiin muutosturvarahan hakemisesta.

Työttömyysturvalain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan muutosturvarahaan on oikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulla muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä. Muutosturvarahan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö on irtisanottu tuotannollisella tai taloudellisella irtisanomisperusteella, henkilö on viimeistään irtisanomispäivänä täyttänyt 55 vuotta, henkilö on tietyt edellytykset täyttäen ollut irtisanovan työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta ja henkilö on 60 päivän kuluessa irtisanomispäivästä rekisteröitynyt työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa. Nämä edellytykset tutkii työ- ja elinkeinotoimisto, joka antaa oikeudesta muutosturvarahan maksajalle sitovan lausunnon. Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat eivät tutkisi itsenäisesti näiden

edellytysten täyttymistä. Muutosturvarahan maksaja saisi muutosturvarahan maksamisen toimeenpanoa varten tarvittavat tiedot pääasiassa työ- ja elinkeinotoimiston antamasta lausunnosta. Jos muutosturvarahan maksajalla on syytä epäillä näiden edellytysten täyttymistä, voi se pyytää lausunnon tarkistamista työ- ja elinkeinotoimistolta.

Muutosturvarahan maksamisen kannalta on merkityksellistä, koska työsuhde päättyy. Työttömyysturvalain 9 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan muutosturvarahaa ei ilman painavaa syytä myönnetä, jos muutosturvarahaa koskeva hakemus on tullut vireille yli kolmen kuukauden kuluttua työsuhteen päättymisestä. Muutosturvarahaa hakiessa olisi esitettävä selvitys työsuhteen päättymispäivästä, koska maksaja ei välttämättä saisi tätä tietoa muualta, kuin hakijalta itseltään. Joissain tilanteissa voi olla tarpeen edellyttää asiasta kirjallista selvitystä. Hakijan olisi muutosturvaa hakiessaan esitettävä tämän lisäksi myös muut muutosturvarahan myöntämiseksi ja maksamiseksi tarpeelliset tiedot.

2.2 Valtioneuvoston asetus työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a luku, jossa säädettäisiin muutosturvarahan perusteena olevan palkan määrittämisestä.

Ehdotetun 7 a §:n mukaan muutosturvarahan perusteena huomioon otettavana vakuutusenalaisena palkka ja muuna ansiotulona pidettävänä vastikkeena pidettäisiin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 19 §:ssä tarkoitettu palkkaa, palkkiota tai muuta vastiketta, joka on maksettu korvauksena työstä.

Ehdotetun 7 b §:n mukaan muutosturvarahan suuruutta määriteltäessä käytettäisiin ensisijaisesti palkanmaksajan tulotietojärjestelmään tallettamia tietoja. Työttömyysturvalain 9 luvun 2 §:n mukaan muutosturvarahan perusteena otettaisiin huomioon irtisanovan työnantajan maksama vakuutusenalainen palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu päättyvän palvelussuhteen perusteella irtisanomispäivää edeltävien 12 kalenterikuukauden aikana. Muutosturvarahan laskennasta on säädetty siten, että muutosturvarahan suuruus voitaisiin laskea hyödyntäen tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka kaikkien työnantajien on ilmoitettava.

Koska muutosturvarahan suuruuden määrittämiseksi tarpeellisen tiedon pitäisi olla saatavissa tulorekisteristä, muutosturvarahan maksaja voisi edellyttää muutosturvarahan hakijaa esittämään palkkalaskelman tai työnantajan antaman palkkatodistuksen vain silloin, jos se on välttämätöntä asian selvittämiseksi. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 20 §:n 2 momentin mukaan, jos viranomaisella on oikeus saada toisen viranomaisen tietovarannosta tehtäviensä hoitamista varten tietoja luotettavasti ja ajantasaisesti teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla, se ei saa vaatia asiakastaan esittämään tai toimittamaan tällaista todistusta tai otetta, ellei se ole välttämätöntä asian selvittämiseksi.

3 Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla säädettäisiin tarkemmin muutosturvarahan toimeenpanoon liittyvistä yksityiskohdista, joista on säädetty muutoin työttömyysturvalaissa. Ehdotetulla muutoksella ei ole taloudellisia vaikutuksia. Muutosturvarahan käyttöönottoon liittyvät vaikutukset on arvioitu hallituksen esityksessä eduskunnalle 55 vuotta täyttäneiden työllisyysasteen nostamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 62/2022 vp).

Ehdotetut muutokset ovat merkityksellisiä työttömyysturvan ja muutosturvarahan toimeenpanosta vastaavien Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen toiminnalle.

4 Asian valmistelu

Ehdotukset on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Asetusehdotuksista on järjestetty lausuntokierros 27.10.2022—25.11.2022.

Asetusehdotukset lähetettiin lausuttavaksi seuraaville tahoille: Akava, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssivalvonta, Kansaneläkelaitos, KEHA-keskus, Kunta- ja hyvinvointialueuetyöntajat KT, STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry, Työllisyysrahasto ja Työttömyyskassojen yhteisjärjestö.

Lausunnon antoivat Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssivalvonta, KEHA-keskus, Kuhmon kaupunki, Suomen Yrittäjät ry, työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyysrahasto ja Työttömyyskassojen yhteisjärjestö. Asetusehdotuksiin annetut lausunnot ovat julkisesti saatavilla lausuntopalvelu.fi –palvelussa osoitteessa: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=2e68b78d-3c46-4d08-9ff7-86b3bf8a200c>.

Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta on ollut tarkastettavana oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.

Valtioneuvoston asetusta työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tuloista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta ei ole asian kiireellisyyden vuoksi tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.

5 Voimaantulo

Asetukset ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.